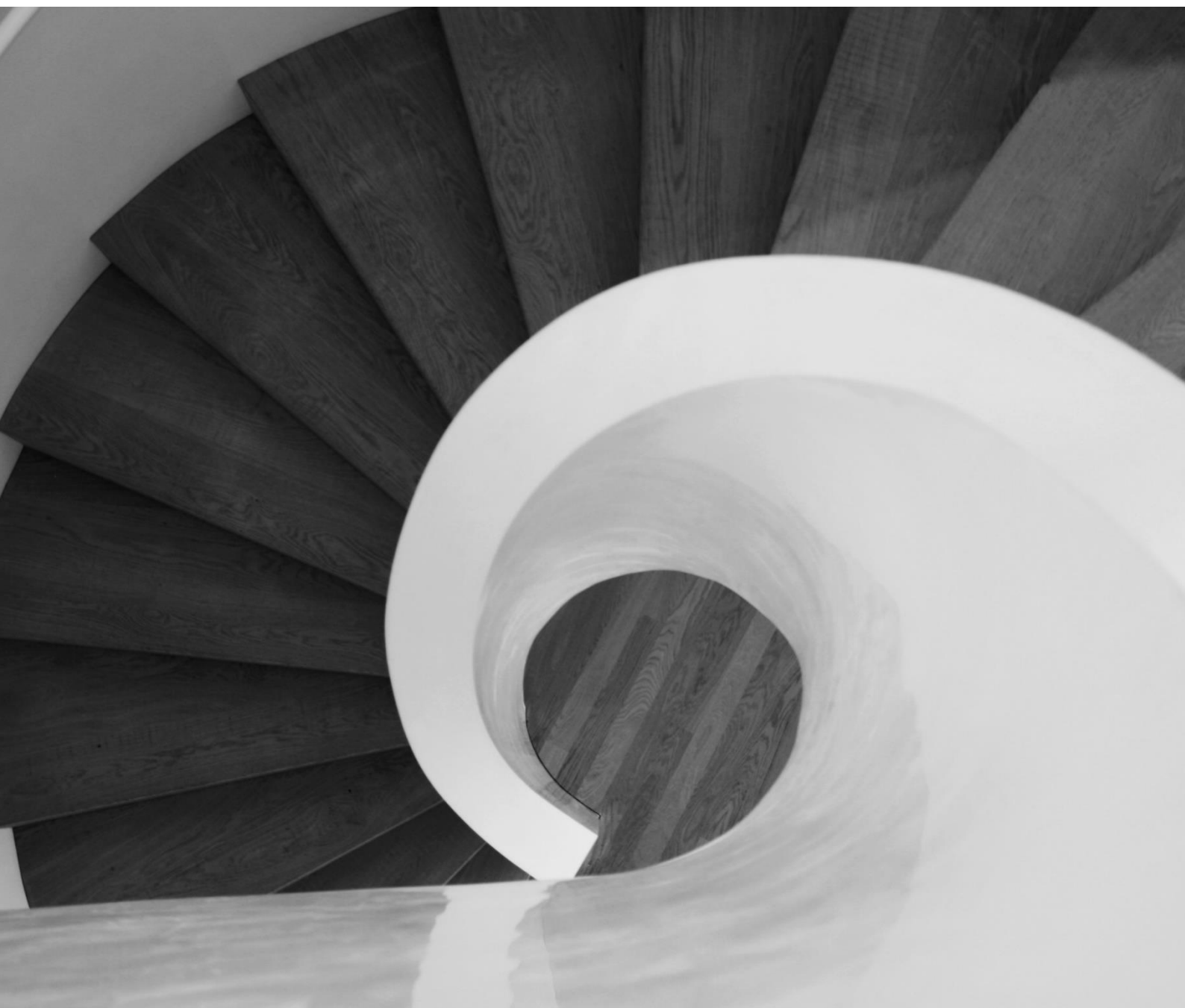

Zaključno poročilo in predlogi za izboljšave na področju zagotavljanja pravočasnega dostopa do zdravstvenih storitev

Marjeta Kuhar

Zaključno poročilo in predlogi za izboljšave na področju zagotavljanja pravočasnega dostopa do zdravstvenih storitev

Avtor: Mag. Marjeta Kuhar

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Ljubljana, 2023

Odgovorna oseba:
Branko Gabrovec, direktor Nacionalnega inštituta za javno zdravje
Elektronska izdaja

Spletni naslov: <https://nijz.si/>

Vsebina raziskave ni lektorirano. Uporaba in objava podatkov ter vsebine raziskave, v celoti ali delno, dovoljena le z navedbo avtorja oziroma vira:

Kuhar M. Zaključno poročilo in predlogi za izboljšave na področju zagotavljanja pravočasnega dostopa do zdravstvenih storitev. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2023. Dostopno na: <https://nijz.si/publikacije/zakljucno-porocilo-in-predlogi-za-izboljsave-na-podrocju-zagotavljanja-pravocasnega-dostopa-do-zdravstvenih-storitev/>.

Copyright © September 2023,
Nacionalni inštitut za javno zdravje

Kazalo vsebine

1. Uvod	3
2. Povzetek ocene stanja na področju čakalnih vrst po epidemiji covid-19	3
3. Predlogi ukrepov za izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev pacientom	5
4. Literatura in viri.....	6
5. Priloga	8

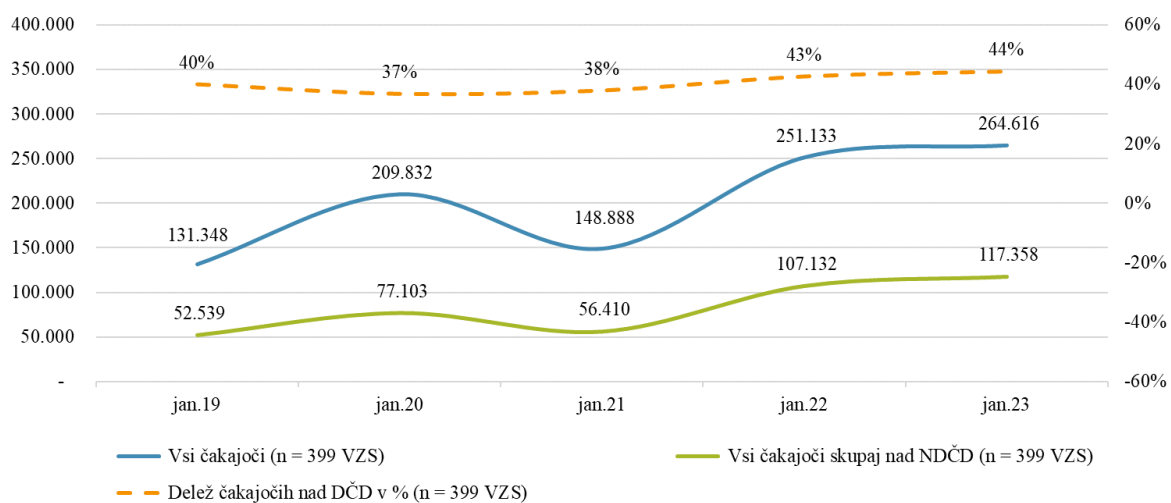
1. Uvod

V okviru delovnega paketa DP8 – Vpliv epidemije covid-19 na zagotavljanje pravočasne zdravstvene obravnave in zdravstvenega varstva, projekta Ukrepi na področju obvladovanja širitve covid-19 s poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada v okviru odziva Unije na pandemijo covid-19 v zaključni fazi na podlagi raziskav opravljenih v obdobju 2020-23 se vsebina tega poročila nanaša na zadnji dve aktivnosti oziroma mejnika, ki sta bila določena v okviru DP8, in sicer: (a) priprava protokola s ciljem opolnomočene pacienta – izboljšanje dostopa do eNaročanja s ciljem izboljšanja dostopa do pravočasne, kakovostne in varne zdravstvene obravnave – odprava posledic covid-19; (b) zaključno poročilo o poteku izvajanja zdravstvenega varstva za izbrano vrsto zdravstvenih storitev v času pred in med epidemijo covid-19 z vključitvijo ugotovitev iz drugih zdravstvenih sistemov.

2. Povzetek ocene stanja na področju čakalnih vrst po epidemiji covid-19

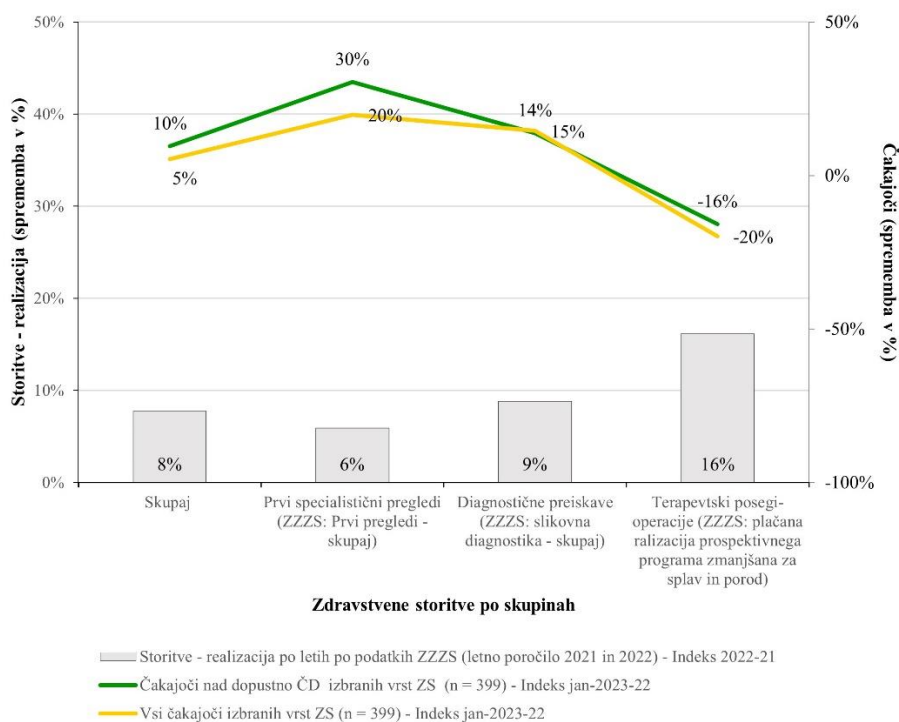
Dostopa do zdravstvenih storitev na podlagi podatkov o čakalnih dobah za nabor 404. vrst zdravstvenih storitev po modelu, ki smo ga oblikovali v prvem poročilu projekta za opazovanje posledic epidemije covid-19, kaže rast števila čakajočih in čakajočih nad dopustno čakalno dobo v obdobju januar 2019-23, kjer so različni avtorji napovedali, da se bo zgodilo po epidemiji.

Slika 1. Število čakajočih in čakajočih nad dopustno čakalno dobo izbranih vrst zdravstvenih storitev za obdobje; Januar 2019-23 po podatkih NIJZ

Podatki (Slika 1), kažejo, da se je po nenadnem zmanjšanju števila čakajočih, in čakajočih nad dopustno čakalno dobo med epidemijo covid-19, po epidemiji podaljšalo. Primerjava januar 2019-23 pokaže, da se je število nedopustno čakajočih pacientov povečalo iz 52.539 na 117.358 oziroma za 1,2-krat v primerjavi z januarjem 2019. Delež čakajočih nad dopustno čakalno dobo med vsemi čakajočimi na čakalnih seznamih, pa se je povečal za 4-odstotne točke (iz 40 % na 44 %).

Slika 2. Primerjava indeksa rasti po storitvah in čakajočih za leto 2022 in 2023

Primerjalna analiza podatkov ZZZS in NIJZ pokaže¹, da se je število vseh čakajočih nad dopustno čakalno dobo (za 399 VZS) v enem letu (primerjava 1. januar 2023-2022) povečalo za 10% (stopnje zelo hitro, hitro in redno) med tem ko se je število opravljenih storitev v enakem obdobju v grobem povečalo za 8% (stopnje: nujno, zelo hitro, hitro in redno) primerjava podatkov za leto 2021 in 2022. Po vrstah – skupinah zdravstvenih storitev za obdobje 2022-21 po podatkih ZZZS in podatkih NIJZ za stanje na dan 1. 1. 2022 in 1. 1. 2023 (Slika 2):

¹ Za izbrano vrsto zdravstvenih storitev – na podlagi javno dostopnih podatkov je mogoče podati grobo oceno, le za 399 vrst zdravstvenih storitev – nabor storitev, ki se spremlja v mesečnih poročilih NIJZ s stanjem na dan 1. 1. 2022 in 1. 1. 2023 ter javno dostopnimi podatki ZZZS za leto 2021 in 2022 iz letnih poročil, in sicer po realizaciji zdravstvenih programov (vseh storitvah – možna so pomembna odstopanja – metodologija ni usklajena).

- Prvi specialistični pregledi: 20% povečanje števila čakajočih nad dopustno čakalno dobo (za izbrane VZS) in 6% povečanje realiziranega števila prvih specialističnih pregledov;
- Diagnostične preiskave: 15% povečanje števila čakajočih nad dopustno čakalno dobo (za izbrane VZS) in 9% povečanje realiziranega števila slikovne diagnostike;
- Terapevtski posegi-operacije: 20% zmanjšanje števila čakajočih nad dopustno čakalno dobo (za izbrane VZS) in 16% povečanje realiziranega števila primerov prospektivnih programov.

3. Predlogi ukrepov za izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev pacientom

Na podlagi primerjalne analize, ki smo jo opravili v letu 2022, so za izboljšanje časovne dostopnosti do zdravstvenih storitev potrebi ukrepi, ki bodo sledili nacionalni strategiji in prožni politiki, ki naj temelji na naslednjih priporočilih, ki so podrobneje opredeljeni že v poročilu projekta iz leta 2022 ter drugih izdelkov, ki so v fazi zaključevanja (Priloga).

- določitev prioriternih področij skrajševanja čakalnih dob in čakalnih vrst, ki sledijo konceptu fokusne skupine čakajočih, katerih čakalna doba za izvedbo zdravstvene storitve, je pacientu na čakalnem seznamu določena nad dopustu čakalno;
- sistematično in sprotno spremljanje ter merjenje izidov izvajanja ukrepov zdravstvene politike, ki sledi konceptu celoviti obravnavi pacienta – od začetna do zaključka zdravljenja v nacionalnem zdravstvenem sistemu (od napotitve pa vse do zadnje zdravstvene storitve);
- sprotno spremljanje (ne)učinkov ukrepov zdravstvene politike skrajševanja po točno določenih zdravstvenih storitvah ter stopnjah nujnosti obravnave;
- re-definiranje kazalnikov za spremljanje pravočasnega dostopa do zdravstvenih storitev – vnaprej znana definicija metode (kvalitativne in kvantitativne) za vrednotenje uspeha ukrepov zdravstvene politike;
- vzpostavitev mehanizma za primerjanje in vrednotenje potreb prebivalstva na podlagi napotitev na zdravstveno obravnavo, vključno s prenovo modelov financiranja oziroma plačevanja zdravstvenih storitev;
- vzpostavitev kontrolnih mehanizmov na vseh ravneh odločanja;
- re-definirati pojem (najdaljša) dopustna čakalne doba na ravni Republike Slovenije oziroma na ravni izvajalca, dejavnosti ali regije;
- zagotavljanje kakovostnih podatkov (vhodne enote) v sistem eNaročanje o čakajočih na čakalnih seznamih;

- izboljšati organizacijsko-tehnične pogoje za ažurno elektronsko vodenje čakalnih.

V procesu oblikovanja strategije naj, predlagamo vključitev ugotovitev iz raziskav, ki so povzete na kratko v tem poročilu, ki smo jih izvedli v okviru projekta v obdobju 2020-23, pri čemer predlagamo posebno pozornost, pri naslednjih aktivnostih, ki jih podajamo kot priporočila: (a) Imenovanje skupine strokovnjakov za pripravo Strategije izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev z izkušnjami iz klinične prakse ter področja upravljanja čakalnih dob in čakalnih vrst; (b) določitev obdobja spremljanja uspešnosti ukrepov zdravstvene politike za obdobje od 3-5 let; (c) model vrednotenja, vključno s kriteriji, ki določajo cilje uspešnosti ukrepov javne zdravstvene politike.

4. Literatura in viri

Albreht T, Kuhar M, Rupel VP. Timely access to healthcare during the COVID-19 epidemic in Slovenia. Health Systems and Policy Monitor Network Annual Meeting 13-15 October 2021. 2021;(October).

Albreht T, Polin K, Pribaković Brinovec R, Kuhar M, Poldrugovac M, Ogrin Rehberger P, Prevolnik Rupel V VP. Slovenia: Health System Review. Health Systems in Transition; 2021. 188 str.

Ewout van Ginneken, Luigi Siciliani, Sarah Reed, Astrid Eriksen FT and TZ. Addressing backlogs and managing waiting lists during and beyond the COVID-19 pandemic. Eur J Public Health. 2022;32(Supplement_3).

Kuhar M, Gabrovec B, Albreht T. Dostopnost do zdravstvenih storitev v Republiki Sloveniji med epidemijo [Internet]. 2021. Dostopno na: <https://nijz.si/publikacije/dostopnost-do-zdravstvenih-storitev-v-republiki-sloveniji/#:~:text=Dostopnost do zdravstvenih storitev v Republiki Sloveniji Polletno,širitve COVID-19 s poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva>

Kuhar M, Gabrovec B, Albreht T. Pregled politik skrajševanja čakalnih dob v zdravstvu : primerjalna analiza Pregled politik skrajševanja čakalnih dob v zdravstvu : primerjalna analiza [Internet]. 2022. Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/datoteke/pregled_politik_skrajsevanja.pdf

Kuhar, M. Dostop do prvih specialističnih pregledov otrok v Republiki Sloveniji za obdobje 2019–2023 : analiza čakalnih dob za izbrano vrsto zdravstvenih storitev od 1. januarja 2019 do 1. januarja 2023. Elektronska izd. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023. Dostopno na: <https://nijz.si/publikacije/dostop-do-prvih-specialisticnih-pregledov-otrok-v-republiki-sloveniji-za-obdobje-2019-2023/>.

Kuhar, M. Slovenski primer vrednotenja nujnih ukrepov za zagotovitev stabilnosti zdravstvenega sistema : [analiza sprememb v dostopnosti do izbranih vrst zdravstvenih storitev od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2022]. Elektronska izd. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023. Dostopno na: <https://nijz.si/publikacije/slovenski-primer-vrednotenja-nujnih-ukrepov-za-zagotovitev-stabilnosti-zdravstvenega-sistema/>.

Nacionalni inštitut za javno zdravje. Mesečno poročilo o čakalnih dobah, 1. januar 2021 [Internet]. 2021. Dostopno na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/mesecno-porocilo-o-cakalnih-dobah-1-januar-2021>

Nacionalni inštitut za javno zdravje. Mesečno poročilo o čakalnih dobah, 1. januar 2020 [Internet]. 2020. Dostopno na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/mesecno-porocilo-o-cakalnih-dobah-1-januar-2020>

Nacionalni inštitut za javno zdravje. Mesečno poročilo o čakalnih dobah, 1. januar 2019 [Internet]. 2019. Dostopno na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/mesecno-porocilo-o-cakalnih-dobah-1-januar-2019>

Rupel VP, Kuhar M, Marušič D. Decision-making in slovenian outpatient care: Can financial incentives reduce patient waiting lists? *Medical Writing*. 2021;30(3):28–31.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Letno poročilo 2021. [Internet]. Dostopno na: Letno poročilo - Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (zzzs.si).

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Letno poročilo 2022. [Internet]. Dostopno na: Letno poročilo - Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (zzzs.si).

5. Priloga

Delo na projektu COVID-19: Vpliv COVID-19 na zagotavljanje dostopnosti do pravočasnega zdravstvenega varstva (DP 8)

Zap. št.	Opis aktivnosti	Aktivnost realizirana
1	Kuhar M, Gabrovec B, Albreht T. Dostopnost do zdravstvenih storitev v Republiki Sloveniji: polletno poročilo DP8-DN "Vpliv epidemije covid-19 na zagotavljanje pravočasne zdravstvene obravnave in zdravstvenega varstva": projekt "Ukrepi na področju obvladovanja širitve COVID-19 s poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva" [Internet]. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2021.	Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/polletno_poro_ilo_projekt_covid_19_2021-1-1.pdf
2	Kuhar M, Gabrovec B, Albreht T. Pregled politik skrajševanja čakalnih dob v zdravstvu: primerjalna analiza: projekt »Ukrepi na področju obvladovanja širitve COVID-19 s poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva« [Internet]. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2022.	Dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/datoteke/pregled_politik_skrajsevanja.pdf
3	KUHAR, Marjeta. Slovenski primer vrednotenja nujnih ukrepov za zagotovitev stabilnosti zdravstvenega sistema : [analiza sprememb v dostopnosti do izbranih vrst zdravstvenih storitev od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2022]. Elektronska izd. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023. 1 spletni vir (1 datoteka PDF (78 str.)), graf. prikazi, tabele. ISBN 978-961-7211-06-1.	Dostopno na: https://nijz.si/wp-content/uploads/2023/09/Znanstvena-monografija_MKuhar_September-2023_f.pdf .
4	KUHAR, Marjeta. Dostop do prvih specialističnih pregledov otrok v Republiki Sloveniji za obdobje 2019–2023 : analiza čakalnih dob za izbrano vrsto zdravstvenih storitev od 1. januarja 2019 do 1. januarja 2023. Elektronska izd. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2023.	Dostopno na: https://nijz.si/publikacije/slovenski-primer-vrednotenja-nujnih-ukrepov-za-zagotovitev-stabilnosti-zdravstvenega-sistema/ .
5	Kuhar M. Zaključno poročilo in predlogi za izboljšave na področju zagotavljanja pravočasnega dostopa do zdravstvenih storitev [internet]. E-izd. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2023.	Dostopno na: https://nijz.si/publikacije/zakljucno-porocilo-in-predlogi-za-izboljsave-na-podrocju-zagotavljanja-pravocasnega-dostopa-do-zdravstvenih-storitev/